

Hoe vertalen Belgische coöperaties de ICA-principes in de praktijk?

Casus: Apache/De Werktitel cvba

Kenmerken

- Ogericht in 2011
- Burgercoöperatie
- 22.000 euro omzet in 2015
- 650 vennoten

“De ICA-principes vormen een leidraad voor onze coöperatieve werking. Voor Apache bevestigen de principes de keuze voor een open organisatie gedragen door onze medewerkers, lezers en sympathisanten.”
Bram Souffreau,
De Werktitel

Ontstaan

In het voorjaar van 2009 staken enkele journalisten de koppen bij elkaar na een ontslagronde bij De Morgen. Het ging op dat ogenblik ook slecht in de media. Er was bijna geen aandacht voor onderzoeksjournalistiek. De media gingen vooral voor het winnen van lezers en de berichtgeving was ondermaats. Onder meer Georges Timmerman, Tom Cochez, Bram Souffreau en Jan Vangrinsven stortten zich in een nieuw avontuur omdat ze merkten dat er nood was aan degelijke, ongebonden en diepgaande journalistiek die de enorme mogelijkheden van het internet kan benutten.

Op 14 oktober 2009 zag De Werktitel het licht als de eerste professionele Vlaamse blog geschreven door beroepsjournalisten. Geleidelijk aan – en met steun van honderden sympathisanten – groeide deze blog uit tot een volwaardige nieuwssite met een focus op onderzoeksjournalistiek.

De redactie doopte op 24 februari 2010 *De Werktitel* om tot *Apache*. Met die nieuwe merknaam benadrukten de oprichters de wil om met het initiatief door te gaan en het geheel op een professioneler leest te schoeien. Op 5 juli van dat jaar werd een vzw opgericht om de werking te ondersteunen. De oprichting van vzw De Werktitel belichaamt voornamelijk de duurzame aanpak en het feit dat de initiatiefnemers niet uit zijn op winstmaximalisatie.

Op 14 december 2011 werd een coöperatieve vennootschap opgericht om de achterliggende structuur van Apache te garanderen. Interactie met de lezers was vanaf dag één belangrijk. En dus zochten de initiatiefnemers naar een duurzaam verdienmodel om de lezers en de medewerkers ook in het zakelijke verhaal te betrekken. Dat kwam tot stand met de oprichting van cvba De Werktitel.

Sinds begin 2012 is Apache gedeeltelijk betalend. De abonnees en aandeelhouders geven de advertentievrije nieuwssite de nodige zuurstof om te blijven ademen. De lezers vormen een snelgroeiende community en bouwen zo mee aan dit unieke en noodzakelijke project.

Missie

Apache.be geeft een stem aan de mensen die niet gehoord worden, inspireert hen en houdt controle over de machthebbers. Het verkent de impact van de samenleving in transitie, stipt trends aan, filtert ruis weg, controleert de macht, stelt problemen vast, kaart mistoestanden aan, legt verbanden, draagt oplossingen aan en wakkert het debat aan. Apache.be werkt vanuit een journalistiek, progressief en toekomstgericht referentiekader met als kernwaarden ‘verantwoord’, ‘integer’ en ‘zelfredzaam’.

Apache.be staat ten dienste van zijn lezers en leden en betreft hen actief bij de werking

Apache.be schrijft wat politici niet willen lezen, kranten niet mogen schrijven maar wat iedereen zou moeten weten. De autonome redactie brengt onthullende en actuele onderzoeksjournalistiek die voorbijgaat aan de waan van de dag. Apache.be draagt de rol van een onafhankelijke vierde macht erg hoog in het vaandel. Diepgravende en heldere analyses geven meer duiding bij complexe maatschappelijke kwesties. Inhoud heerst!

Coopkracht sprak met Bram Souffreau over Apache/De Werktitel cvba.

Vrijwillig en open lidmaatschap

“We hebben gekozen voor de coöperatie omdat we op zoek waren naar onafhankelijkheid. Eerst waren we een vzw. We kregen subsidies, maar die waren onvoldoende om de werking te financieren. Dat ging over 20- of 30.000 euro. Intussen hebben we een subsidie van 40.000 euro, maar dat is op zich nog altijd heel weinig om een werking te financieren. Het nadeel van subsidies is bovendien dat je afhankelijk bent van de overheid. Je moet bepaalde verplichtingen nakomen.”

“Daarnaast werd ook gekeken naar adverteerders. Hier merkte De Werktitel dat deze indirect een impact zouden kunnen hebben op de redactionele lijn. Bovendien moet je veel tijd en geld investeren om advertenties te werven, wat De Werktitel niet wilde doen. Ook sponsors kunnen de redactionele lijn beïnvloeden, wat opnieuw botst met de journalistieke waarden van De Werktitel (onafhankelijkheid). En giften werden te vrijblijvend bevonden. Voor giften moet je trouwens ook elke keer mensen aanzetten om geld te geven.”

“We kwamen terecht bij een abonnementensysteem. Dat is zeer zuiver. Personen kopen een abonnement en krijgen toegang tot onze website: onze lezers financieren ons dus. Om dat systeem op te zetten, heb je startkapitaal nodig. Zelf zijn we niet rijk, dus gingen we kapitaal zoeken ‘op de markt’. Al in de eerste gesprekken merkten we dat er geen rijke mecenasen zijn die een startend initiatief zomaar geld willen geven. Wij hebben ze alvast niet gevonden.”

Een voordeel van kapitaal ophalen vanuit een coöperatie is dat je als aandeelhouder vrij kan toetreden tot het kapitaal – buiten het startkapitaal. Het is niet zoals bij een bvba waar het kapitaal meteen moet

volstort zijn. We moeten niet elke keer naar de notaris als er iemand 50 of 100 euro wil inbrengen. Dat kan je vrij en flexibel laten aangroeien.”

Een tweede reden is dat je een band creëert met de mensen die dat geld geven. “We hebben liever heel veel kleine aandeelhouders dan enkele grote of één familiale aandeelhouder zoals de familie Van Thillo, die eigenaar is van de Persgroep. Daar willen we ons een beetje van ‘afzetten’ door te zeggen dat Apache eigendom is van de lezers. Zij betalen mee via de abonnementen en via het kapitaal van de aandeelhouders. Zij zorgen ervoor dat wij ons werk kunnen doen.”

“We zijn ook verantwoording verschuldigd aan onze lezers. Zij verwachten van ons in de eerste plaats goede journalistiek. Alles wat er bij komt, zoals dividenden en meerwaardecreatie, is niet de kern van ons verhaal. We kunnen geen return van 4 tot 5% jaarlijks dividend garanderen. We zijn een erkende coöperatie, dus het dividend is hoe dan ook geplafonneerd op 6%. Ooit willen we wel een dividend uitkeren, maar nu is het niet aan de orde. Wij stappen naar de lezers met een ander verhaal. Zij worden mede-eigenaar van Apache. Ze kunnen mee zorgen dat er een goed medium in Vlaanderen blijft bestaan dat aan onderzoeksjournalistiek doet. Dat vult een leemte op in het huidige medialandschap. Dat is onze boodschap.”

De journalisten van de redactie zijn vennoot. Zij hebben aandelen gekocht. Daarnaast werkt De Werktitel met veel freelancers en die hoeven geen aandeel te kopen.

We werken met verschillende aandelen categorieën (oprichters en lezers/sympathisanten), die elk hun rechten en plichten hebben.

“Behalve het bedrag dat wijziget en de verschillen tussen de categorieën hebben de vennoten die later toetreden dezelfde rechten en plichten als de eerste vennoten. Apache is gestart met 250 euro per aandeel. Daarna is dat 50 euro geworden. Nu hebben we de beslissing genomen om naar 150 euro te gaan. Vennoten kunnen uitstappen na 6 jaar. Als vennoten uittreden, is dat aan boekwaarde. De AV bepaalt die waarde. Uittreden kan tijdens de eerste helft van het boekjaar, na een schriftelijke melding. De RvB kijkt dan of er voldoende geld is om uit te betalen.”

“Bij elke toetreding checkt de RvB of deze persoon ‘mag’ toetreden. Kandidaat-vennoten volstorten het volledige bedrag en worden zo vennoot. We hebben nog geen enkel probleem gehad. Uitsluitingscriteria zijn voornamelijk bedoeld voor werkende vennoten. Dat gaat dan over dronkenschap, plichtsverzuim, herhaalde weigering om opgedragen taken uit te voeren, onwettige afwezigheid en het niet naleven van besluiten van de AV of RvB. De RvB beslist hierover met een tweederde meerderheid en deelt dit via een schriftelijke motivering mee aan de uitgesloten vennoot. Bijvoorbeeld een concurrent die een aandeel koopt om inzicht te krijgen in het bedrijf: dat zou een probleem kunnen zijn. Of politieke engagementen. Het blijft in elk geval de RvB die beoordeelt of het nodig is om iemand uit te sluiten.”

Democratische controle door de leden

“Het is de bedoeling dat iedereen vertegenwoordigd is in de RvB. Die telt minstens 7 leden, waarvan één onafhankelijk (1/7) bestuurslid.”

“De operationele controle en de besluitvorming gebeurt door de RvB. Daarnaast heb je de AV die echt wel controleert en goedkeurt. Dat gaat dan over wie in de RvB zetelt, over de financiële gegevens en de actieplannen. Er zijn geen comités die daar naast werken. We doen het op de klassieke manier: de AV stelt de RvB aan. De RvB bepaalt de strategie en stelt ook de operationeel directeur en hoofdredacteur aan. Zij hebben de taak om de strategie uit te voeren en te communiceren naar de RvB waarom ze zus of zo gehandeld hebben en waarom doelstellingen al dan niet gehaald zijn. Binnen de RvB wordt er beslist met een gewone meerderheid tenzij het gaat over contracten van meer dan 50.000 euro, over de vaststelling van de begroting en de toetreding van nieuwe vennoten. Over die zaken wordt met een tweederde meerderheid beslist. Het is de bedoeling dat beslissingen collegiaal en unaniem gebeuren. De Werktitel heeft een oproep gedaan naar de lezers om zich kandidaat te stellen.”

Op de AV heeft elke persoon één stem. Zij beslissen met een tweederde meerderheid als het gaat over het ontbinden van de vennootschap en het opstellen van het reglement van inwendige orde. Voor de wijziging van het doel is er een viervijfde meerderheid nodig en statutenwijziging vergt een drievierde meerderheid per aandeelhouderscategorie. De rest wordt met een gewone meerderheid gestemd. Naast de minimale onderwerpen legt de RvB ook het strategisch actieplan voor aan de AV. Dat zijn voornamelijk de onderwerpen waarrond het volgende jaar wordt gewerkt.

Leden stellen vragen op de AV, of ze geven opmerkingen en tips. De RvB houdt hiermee rekening. Ideeën van de AV of van een aandeelhouder worden besproken door de RvB. Die kan de redactionele zaken doorgeven aan de hoofdredacteur, of aan de operationele directeur als het meer over het andere werkveld gaat. Die persoon beslist wat er uitgevoerd wordt in functie van het bereiken van de doelstellingen. Personen die voor een bepaald punt betrokken partij zijn, nemen tijdens de vergadering geen deel aan discussie of stemming.

Economische participatie door de leden

Er zijn verschillende aandelencategorieën, die elk hun rechten en plichten hebben.

De A-aandelen zijn de aandelen van de drie oprichters. Zij hebben elk een derde van de benodigde 18.550 euro ingebracht.

De B-aandelen zijn van lezers en sympathisanten. Dat is het gros van de aandelen. Op dit ogenblik hebben we B-aandelen van 150 euro. Dat zijn eigenlijk drie aandelen van elk 50 euro, maar de minimale inleg is 150 euro.

“Alle vennoten hebben recht op één jaarabonnement. We willen dat ze meer krijgen voor hun geld, zoals gratis toegang tot een event of een lezing van een gastspreker. We zijn er nog niet uit, maar dat willen we wel op termijn bereiken. Iedereen kan abonnee worden, ook niet-aandeelhouders. De enige return voor de leden is een eventueel dividend van maximaal 6% en de boekhoudwaarde van hun aandeel bij uittreding.”

De RvB stelt tijdens de voorbereiding van een AV vast of er winst is. Vijf procent gaat naar de wettelijke reserve. Nadien gaat 50% van de winst terug naar de werking. Over de rest kan de AV beslissen.

Autonomie en onafhankelijkheid

“Autonomie is uiteraard heel belangrijk voor ons. Redactionele vrijheid is één punt, daarnaast gaat het ook om de autonomie van ons eigen bedrijf. Vaak krijgen we de vraag waarom we geen stukken schrijven voor derden, tegen betaling. Dat doen we niet vanuit de cvba omdat we ons eigen merk in de markt willen zetten. Autonomie is ook belangrijk voor onze lezers. Door een aandeel te kopen van de Werktitel geven ze een signaal dat Apache nodig is. Daarnaast is het belangrijk, zeker voor ons als redactie, dat de aandeelhouders geen impact hebben op de redactionele lijn. Wij luisteren wel naar hen, maar zij kunnen geen onderwerpen opleggen.”

“We hebben een organogram waarbij de RvB de hoofdredacteur en de operationeel directeur benoemt. Die zitten op hetzelfde niveau. De operationeel directeur is verantwoordelijk voor alles wat niet-redactioneel is: marketing, ontwikkeling van de website en sales. De hoofdredacteur is verantwoordelijk voor alles wat redactioneel is. Ze werken samen, maar ze kunnen elkaar niets opleggen. De operationeel directeur kan niet zeggen waarover geschreven moet worden en omgekeerd kan de hoofdredacteur niet opleggen dat er aan een bepaald stuk meer aandacht moet worden besteed. Bij de meeste klassieke mediabedrijven ligt dat anders. Daar staat de algemeen directeur boven de hoofdredacteur. Zo’n algemeen directeur denkt meer in termen van winst en zou die druk kunnen doorgeven aan de hoofdredacteur.”

“Naast het vennotenkapitaal kijken we naar subsidies. We hadden een projectsubsidie van 40.000 euro. Die zou in april weer opgestart moeten worden. We zouden heel graag subsidievrij werken. Subsidies hebben altijd een invloed op het redactionele. Je moet bijvoorbeeld x aantal stukken schrijven over een bepaald thema. Op subsidies vanuit de RVA om mensen aan te werven of andere gelijkaardige subsidies en steunmaatregelen zeggen we niet neen. Daarnaast willen we vooral werken op de omzet. Ons grote doel is zelfredzaamheid, zodat de omzet groot genoeg is om de werking te financieren en zo mogelijk een dividend uit te keren. Dat loopt volledig op de verkoop van abonnementen en afgeleide

journalistieke producten zoals tickets voor events en e-boeken. We willen ons in de markt zetten als een advertentievrij medium dat niet beïnvloed is door de adverteerder.”

Onderwijs, vorming en informatiestrekking

“Er is nu niet echt vorming, maar dat is wel iets waarrond we kunnen werken. Vennoten krijgen informatie, zoals op de AV. We nemen samen het financieel verslag door.”

“We hebben gekozen voor een RvB die kennis heeft van bedrijfsgerelateerde onderwerpen. Er zitten een aantal personen in die ofwel oud-bedrijfsleiders zijn, nog een bedrijf hebben of ervaring hebben in andere raden van bestuur. Zo hebben we ervoor gezorgd dat we die kennis in huis hebben. Daarnaast werken we samen met onder meer Febecoop, met een boekhoudkantoor en een advocatenbureau.”

“Behalve op de AV informeren we ook via de website en binnenkort via de nieuwsbrief. Voor het ruime publiek hebben we een investeerpagina op de website. Mensen die geïnteresseerd zijn kunnen daarop lezen waarom ze aandelen zouden kopen, de statuten en dergelijke meer. Er staan geen cijfergegevens op. Dat is iets wat we er op termijn aan willen toevoegen, maar het is nu geen prioriteit.”

“We hebben aan de kandidaat-bestuurders hun rechten en plichten meegedeeld. Ze krijgen alle informatie zoals de statuten en het businessplan. Er wordt niet echt een opleiding gegeven, maar de bestuurders hebben al aardig wat ervaring.”

“Onze coöperatieve identiteit geven we stevast mee via onze marketinginspanningen. We zeggen dat we een erkende coöperatie zijn. Dat is een manier om te benadrukken dat we onafhankelijk zijn.”

Samenwerking tussen coöperaties

“We werken samen met Médor, een trimestrieel tijdschrift. Médor komt uit een coöperatie die nog dichter bij de coöperatieve waarden staat dan wij. Wij hebben ervaring gedeeld en zij nemen één artikel op per magazine. Daarbuiten is er geen structurele samenwerking met andere coöperaties, maar we houden er wel rekening mee. Onlangs hebben we bijvoorbeeld een aantal folders laten drukken bij De Wrikker. Over de energievoorziening hebben we niets te zeggen, dat ligt bij de verhuurder. Anders hadden we wel gekeken naar een Ecopower. We werken dus niet uitsluitend met coöperaties samen, maar als we ermee werken dan is dat zeker een pluspunt.”

“We zijn een progressieve nieuwssite. Dat wil zeggen dat we redactioneel ook aandacht besteden aan het middenveld. De samenwerking met organisaties uit het middenveld is natuurlijk gegroeid. We gaan

bijvoorbeeld samenwerken met de Cinema Cartoons. Dat is een kleine speler in het Antwerpse. We hebben binnenkort een stuk over de Buurderij. We zijn daar niet naar op zoek, maar dankzij onze profilering komen we daar automatisch terecht. We hebben ook een aantal vennoten uit het middenveld.”

“We zijn lid van Coopkracht. Ook de Nationale Raad voor de Coöperatie houden we in de gaten. We willen een internationaal netwerk van gelijkgestemde alternatieve media op poten zetten of toch zo’n netwerk vinden waarop we kunnen inzetten. Dat is er nog niet en dat zullen ook niet enkel coöperaties zijn.”

Aandacht voor de gemeenschap

“We schrijven niet voor onszelf. We schrijven echt wel voor de gemeenschap, om een rol te spelen in het maatschappelijk debat vanuit een progressieve invalshoek. Door informatie mee te geven, door onderzoek te doen, door te onthullen enzovoort denk ik dat we een rol spelen in de samenleving. Een tastbaar product is dat niet, maar als je een goede democratie wilt, is een goede pers echt nodig.”

“We geven een platform aan een stem die onvoldoende in de media aan bod komt, zonder dat we een standpunt innemen. We zijn een onafhankelijke nieuwsgedreven onderzoeksjournalistieke nieuwssite. We leggen de nadruk op het journalistieke, niet op het activistische. We proberen duurzaam te werken. Dat gaat over ecologie, maar ook over keuzes van partners. We proberen de medewerkers echt te betrekken. We zijn voorzichtig in het maken van kosten. We proberen goed uit te leggen waar het geld naartoe gaat.”

De Werktitel heeft enkele structurele partnerschappen met Rekto Verso, StampMedia, Charlie Magazine en Follow the Money. Dat is vaak redactioneel of over events. Daarnaast is er een partnerschap met Combell. Zij bieden gratis een server aan in ruil voor vermelding van hun logo.

20 april 2016

Voor meer informatie, neem contact op met:

Coopkracht

Ines Rothmann

Coördinator

E. ines.rothmann@coopkracht.org

T: 03.294.1670

De Werktitel cvba

Contactpersoon: Bram Souffreau

Operationeel directeur

E: bram@werktitel.be

T: 03.290.88.55

BE 0841.795.989